

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0240110 Lekeberga-Sälven

Länsstyrelsen
Örebro län

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU som skapades för att hejda utrotning av vilda djur och växter och att bevara deras livsmiljöer. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom nätverket av Natura 2000-områden säkerställs livsmiljöer och arter inför framtiden. Varje land är skyldigt att bevara utpekade naturtyper och arter i landets Natura 2000-områden. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. I Örebro län finns 28 av dessa naturtyper. Taiga, slätterängar i låglandet och högmossar är några exempel på utpekade naturtyper i vårt län. I länet ingår 43 arter i fågeldirektivet och 25 arter ingår i habitatdirektivet. Exempel på arter som ingår fågeldirektivet är havsörn, trana och tjäder och exempel på arter i habitatdirektivet är läderbagge, större vattensalamander, asknätfjäril och guckusko.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan (eller skötselplan) med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Även hot mot Natura 2000-området och behov av bevarandeåtgärder, t.ex. skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska tydliggöra inriktningen på förvaltningen av området och ligga till grund för tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplanen fastställs av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den är ett så kallat "levande dokument".

Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t.ex. beslut om bildande av naturreservat.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Länsstyrelsen
Örebro län

Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0240110 Lekeberga-Sälven

Kommun: Lekeberg

Områdets totala areal: 32 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-02-01

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-03-20

Markägareförhållanden: Privat och Lekebergs kommun

Regeringsbeslut, historik: SPA: Nej, pSCI: 2001-06-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet:

3260 - Mindre vattendrag

6410 - Fuktängar

9020 - Nordlig ädellövskog

9070 - Trädklädd betesmark

1029 - Flodpärlmussla, *Margaritifera margaritifera*

1081 - Bredkantad dykare, *Dytiscus latissimus*

1163 - Stensimpa, *Cottus gobio*

1166 - Större vattensalamander, *Triturus cristatus*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden

Området har höga geologiska och limniska värden. Naturvärdet består främst av den mångfald av arter som är knutna till vattendraget, bl.a. öring och flodpärlmussla samt den artrika betesmarken.

Motivering

Raviner med naturligt meandrande vattendrag är ovanligt i synnerhet i odlingslandskapet. Lekeberga-Sälven är av riksintresse för naturvården. Området blev skyddat som naturreservat 1974. Reservatsskyddet säkerställer långsiktigt områdets bevarandevärden.

Prioriterade åtgärder

Gräsmarkerna ska hävdas genom fortsatt bete samt röjningar vid behov.

Beskrivning av området

Garphytte- och Lekhytteån tar sig fram djupt nedskurna i landskapet där de rinner ihop strax ovanför utflödet i Svartån. Framförallt Garphytteån har ett särpräglad meanderlopp som på några ställen avbryts av kortare forssträckor. Ravinen vid Garphytteån har oftast branta sluttningar. De båda åarna har naturligt meandrande lopp och längs dem har det bildats och bildas fortfarande korvsjöar. Det finns flera generationer av korvsjöar i området.

Området är till största delen betespräglad. Betesmarken är till stor del bevuxen med gles björkdominerad lövskog, men här finns även mer öppna partier. Några delar är av tätvuxen lundartad karaktär och ingår inte i betesmarken. Trädskiktet innehåller många olika trädslag. Förutom björk finns även gott om ask och al i fuktigare partier, men även sälg, hägg, bok, alm, lönn, rönn, gråal och ek är vanliga. Några gamla tallar finns och inom några delar av området finns mindre bestånd av gran. Det finns gott om hålträd av främst björk och asp och några grova ädellövträd i västra delen. Flera lav- och svamparter knutna till grova ädellövträd finns i området.

Under 1800-talet brukades största delen av ravinen som slätteräng. En del har enligt häradskartan också brukats som åker. Fram till 1940 användes större delen av ravinen som betesmark för kor. Från 1940 till 1974 låg större delen av ravinen outnyttjad och tilläts växa igen. Vissa delar inom området väster om Garphytteån har sedan början av 1950-talet betats av får. Här har även viss röjning och gallring förekommit. Området var innan restaureringsarbeten 1974-76 svårframkomligt p.g.a. den oftast täta och snåriga lövskogen. I samband med reservatsbildningen utfördes genomgripande restaureringsarbeten inom området varvid de igenvuxna tidigare betesmarkerna åter iordningställdes till öppna eller halvöppna betesmarker.

Av djurlivet märks framförallt bävern som genom fällningar av asp och björk åstadkommit en viss förskjutning i trädslagsfördelningen inom området. Strömstare brukar övervintra inom området och har även påträffats häckande längre uppströms ån. Även kungsfiskare är känd från området. Området hyser stora rekreations- och naturvärden och utgör idag ett omtyckt utflyktsmål, framförallt under vår och försommar.

Vad kan påverka negativt

Ett generellt hot av försurning orsakad av antropogena källor är gällande för hela området.

Bevarandeåtgärder

- Tillstånd krävs för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).
- Området är skyddat som naturreservat enligt 7 kap. Miljöbalken.
- Betesmarkerna i Natura 2000-området omfattas av landsbygdsprogrammets miljöersättning för betesmarker och slåtterängar. Större delen av arealen är berättigad till tilläggsersättning.
- Yttergränsen i Natura 2000-området behöver justeras så att den får samma utsträckning som naturreservatsgränsen.
- 3210 Mindre vattendrag:
Biotopvårdande åtgärder har genomförts i Lekhytteån. Lågor, stenar och lekgrus har placerats ut på lämpliga ställen i vattendraget.
- 3260 Naturliga större vattendrag:
Vattendomar uppströms Natura 2000-området bör ses över och eventuellt ändras om t.ex. minimitappning visar sig vara för liten för att upprätthålla gynnsam bevarandestatus. Vandringshinder uppströms Natura 2000-området bör tas bort så att öring och flodpärlmussla kan vandra fritt i vattendragen.
- 9020 Äldre naturliga ädellövskogar med rik epifytflora:
Eventuellt inträngande gran i lövbestånden avverkas.
- 9070 Trädklädd betesmark:
Fortsatt bete och slyröjning.
En större röjningsåtgärd är inplanerad i östra delen av betesmarken ("Sälvendelen").
- 1166 Större vattensalamander:
Vilt levande exemplar av arten är fredade enligt 1-4 stycket 4§ Artskyddsförordningen (2007:845) vilket innebär att det är förbjudet att avsiktligt störa, fånga eller döda arten, eller avsiktligt förstöra eller skada bo- och viloplatser samt att skada eller samla in ägg.
- 1166 Större vattensalamander:
Vilt levande exemplar av arten omfattas av 23§ Artskyddsförordningen vilket innebär att det är förbjudet att förvara och transportera arten.
- 1383 Hårklomossa:
Arten hårklomossa har hittats i området vid Svartåns strand. En systematisk inventering av artens förekomst i området bör göras och skötseln av strandmiljön anpassas till hårklomossa. Arten bör anmälas till regeringen vid nästa tillfälle att kvalitetssäkra Natura 2000-områden.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet

3260 - Mindre vattendrag

Areal: 0,47 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Små till medelstora naturliga vattendrag eller delar av vattendrag i flacka landskap samt i skogs- och bergslandskap. Naturliga variationer av vattenståndet och skiftande vattendynamik, med lugna till forsande vattendragssträckor, skapar en variation av strandmiljöer och bottenar med förutsättningar för hög biologisk mångfald. Vattendragen har en vegetation med inslag av flytbladsväxter, undervattensväxter och/eller akvatiska mossor.

Garphytte- och Lekhytteån tar sig fram djupt nedskurna i landskapet där de rinner ihop strax ovanför utflödet i Svartån. Framförallt Garphytteån har ett särpräglat meanderlopp som på några ställen avbryts av kortare forssträckor. Ravinen vid Garphytteån har oftast branta sluttningar. De båda åarna har naturligt meandrande lopp och längs dem har det bildats och bildas fortfarande korvsjöar. Det finns flera generationer av korvsjöar i området. Fiskfaunan är rik, framförallt i Lekhytteån. Där har vid elfiske lake och elritsa fångats. Öringpopulationen är relativt stark i Lekhytteån, men även i Garphytteån har fynd av öring gjorts vid elfiske. I båda vattendragen finns dessutom abborre, gädda, mört, bäcknejonöga och stensimpa.

Ett stort antal för naturtypen typiska sländarter har noterats, bl.a. dagsländan åsandslända och trollsländor som t.ex. den spektakulära kungstrollsländan är funna i området.

Bevarandemål

Arealen 3260 Mindre vattendrag ska vara minst 0,4 hektar. Vattendragens hydrologi ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Vattendragen ska ha en god vattenkvalité och en naturlig artsammansättning utan negativ inverkan av främmande arter eller fiskstammar. Naturliga flöden och vattenståndsfluktuationer ska förekomma i för arterna gynnsam omfattning. Bäckmiljön ska vara tillräckligt beskuggad för att skydda djurlivet från direkt solljus och för höga temperaturer.

De för naturtypen typiska arterna bäcknejonöga, öring, stensimpa och elritsa ska finnas i området. Det ska finnas för naturtypen typiska arter av sländor.

Negativ påverkan

- Reglering av vattenföringen. Reglering kan orsaka störd flödesdynamik, fragmentering/vandringshinder, överdämning av våtmarks- och strandområden, torrläggning av vattendragssträckor och/eller ändrade näringsförhållanden.
- Skogsbruk; avverkning av strandnära skog ger ökad instrålning/temperatur, fysisk störning, minskad tillgång på död ved respektive nedfall av organiskt material. Slutavverkning, markavvattning och skyddsdikning ger ökad avrinning och risk för erosion. Båda ingreppen kan orsaka grumling och igenslamning av bottnar samt förändrad hydrologi i strandmiljön.
- Utsättning av främmande arter, eller fiskstammar kan ändra konkurrensförhållanden, sprida smitta och/eller orsaka genetisk kontaminering.
- Fiske som är ensidigt mot vissa arter eller som är för hårt i förhållande till vattendragets naturliga produktionsförmåga kan påverka konkurrensförhållanden och artsammansättning.
- Exploatering av strandområden är negativt för möjligheten att upprätthålla naturliga strandmiljöer och riskerar att öka framtida efterfrågan om översvämningsskydd.
- Infrastrukturanläggningar; byggande, underhåll och trafik kan orsaka grumling och utsläpp av miljöfarliga ämnen i diken och vattendrag. Broar och vägtrummor kan utgöra vandringshinder och vara flaskhalsar vid höga flöden (med risk för utspolning av vägbankar mm).
- Utsläpp av föroreningar från punktkälla, t ex avlopp, industri, täkt eller annan verksamhet.
- Försämrade vattenkvalitet orsakad av antropogena, diffusa källor – förorening, miljögifter (inklusive metaller) och eutrofiering.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är inte gynnsamt. Visserligen tillåts både Garphytteån och Lekhytteån meandra inom området och de båda vattendragen hyser en rik fauna. Men, det finns vandringshinder uppströms i både Lekhytteån och Garphytteån och båda vattnen är starkt påverkade av reglering.

6410 - Fuktängar

Areal: 1,57 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Hävdpräglade fuktängar med blåttåtel eller starr nedanför trädgränsen. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas. Fuktängar är en vanlig naturtyp i hela Sverige och är starkt varierande beroende på geografisk belägenhet och markens beskaffenhet. På surare, ibland torvrika jordar finns en typ av fuktäng med blåttåtel, tåg- och starrarter. Naturtypen är beroende av hävd, antingen genom bete eller slåtter. Fuktängarna kan vara mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. De har också mycket stor betydelse för fågellivet.

Fuktängen i Lekeberga-Sälven är en del av betesmarken som är belägen på botten av ravinen väster om Lekhytteån. Trädskiktet domineras av björk och al. Här finns flera lite ovanligare arter som trivs i fuktiga miljöer, t.ex. springkorn, kärnstjärnblomma och ängsruta.

Bevarandemål

Arealen av fuktängar (6410) ska vara minst 1,5 hektar. Regelbunden hävd ska påverka området. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Gran, al och sly/ungträd ska inte tillåtas ta överhanden. Igenväxningsvegetation (älggräs, tuvtåtel och skogssäv mm) ska inte tillåtas dominera i fältskiktet. Typiska arter såsom stagg, hirsstar och ängsruta ska finnas i området.

Negativ påverkan

- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt.

9020 - Nordlig ädellövskog

Areal: 1,16 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Naturtypen är en övergångsform från boreala till nemorala skogstyper och förekommer på mark som är torr-fuktig och relativt näringsrik. Trädskiktets krontäckningsgrad är normalt 50-100%, och ädellövträd utgör normalt minst 50% av grundytan, men lövdominerad naturskog med ned till 30% ädellöv kan föras till naturtypen. Viktiga komponenter i trädskiktet är ek, alm, ask, lind och lönn.

Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog med avseende på egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd, död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Skogens hydrologi får inte vara under stark generell påverkan från markavvattning. Naturtypen har en lång kontinuitet som lövträdbärande mark. Betes- eller slåtterbruk har vanligtvis förekommit men områdena är nu igenvuxna. Delar av naturtypen kan på grund av terrängförhållanden, endast varit marginellt påverkade av bete under lång tid. Naturtypen är mycket artrik och rödlistade arter av epifytiska kryptogamer, vedlevande insekter, samt marklevande flora och fauna förekommer. Artsammansättningen varierar med skogens slutenhet. Ett extensivt bete är ibland önskvärt, eftersom naturtypen ofta nyttjats som betesmark eller slåttermark.

I Lekeberga-Sälven är norra delen av området mellan kyrkogården och Garphytteån klassat som nordlig ädellövskog. Denna del betas inte idag. Trädskiktet utgörs av medelålders gråal, björk, asp, ask, alm, lönn, rönn och hägg. En del äldre träd finns i området. Buskskiktet utgörs av en yngre generation av ovan nämnda lövträd. I ett hörn av området finns en yta bevuxen med ett tiotal gamla och spärrgreniga granar och nästan helt utan buskskikt. Genom området skär en ledningsgata, vilken till största delen är bevuxen med örnbräken och strutbräken. Skavfräken är noterad härifrån.

Bevarandemål

Arealen av (9020) ska vara minst 1,1 hektar. Småskaliga naturliga processer, t. ex. trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning ska påverka dynamik och struktur. Skogen ska bestå av olika trädarter till följd av naturlig störningsdynamik och succession. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Det ska finnas gamla träd och föryngring av nya träd som efterträdare av följande trädarter: lönn, ask, ek och lind. Det ska finnas ett buskskikt med olika växtarter såsom hassel. Följande strukturer/substrat ska finnas: död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar (enstaka); träd med hackspettsbohål. Gran och sly/ungträd ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. Typiska arter för naturtypen ska finnas i området.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är inte gynnsamt. Kontinuiteten som ädellövskog är relativt kort och saknar därför strukturer som är typiska för naturtypen. Inga för naturtypen typiska arter har noterats här.

9070 - Trädklädd betesmark

Areal: 26,64 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Naturtypen förekommer på fastmark och är torr-blöt och näringsfattig-näringsrik. Träd- och buskskiktets krontäckningsgrad är 30-100% och utgörs av inhemska trädslag. Naturtypen inkluderar betade trädklädda hagmarker och betad skog. Naturtypen ska ha en lång hävdkontinuitet så väl som trädkontinuitet och inslag av gamla träd ska finnas. Bete förekommer normalt i naturtypen. Området ska hysa en från naturvårdssynpunkt värdefull artstock knuten till betespåverkan i fältskiktet och/eller till solbelysta hagmarksträd.

Bevarandemål

Arealen av trädklädd betesmark (9070) ska vara minst 26,6 hektar. Regelbundet bete ska påverka området. Naturtypen ska innehålla en för naturtypen naturlig artsammansättning. Skogs- och trädkontinuitet med inslag av gamla träd och träd- och buskforyngring. Kontinuerlig luckighet och gläntor för större ljusinsläpp, både till fältskiktet och till trädstammar och död ved förekommer. Ingenväxningsvegetation som t.ex. tuvtåtel och skogssäv ska inte dominera. Typiska arter såsom pillerstarr, ängsvädd och liten blåklocka ska finnas i området.

Negativ påverkan

- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är inte gynnsamt. Betesmarken öster om Garphytteån har svag eller ingen hävd. Ny stängsling av denna del i syfte att få bättre hävd har gjorts.

1029 - Flodpärlmussla, *Margaritifera margaritifera*

Artens förekomst är ej fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Flodpärlmussla är knuten till vattendrag med strömmande och forsande partier. Arten uppträder i Sverige i allt från meterbreda bäckar till stora älvar. Flodpärlmusslan förekommer i ett stort antal strömvattenmiljöer, allt från blockrika forsar till strömmande vatten med steniga och grusiga bottenar, mera sällan på rena sandbottenar. Strömhastigheten måste vara så hög att igenslamning, pålagring och inbäddning undviks under större delen av året. De små musslorna lever under sina första år nedgrävda i syrerika grusbottenar utan inslag av organiskt material. Flodpärlmussla saknas i områden med kalkrik berggrund. Arten utnyttjar i stort sett samma bottenarter som öring.

Parningen sker under högsommaren. Hanarna släpper ut sina spermier i vattnet varpå en del av dessa sugas in av honorna med inströmmande vatten. De befruktade äggen utvecklas på honans gälar under 4–6 veckors tid till ca 0,05 mm stora glochidielarver. Under en begränsad period på hösten släpps larverna ut i vattendraget varefter en mycket liten andel lyckas fästa på en lämplig värdfisks (årsyngel av lax eller öring) gälar. Lyckosamma larver tillbringar en period på 9–11 månader fastsittande på fiskens gälar varefter de lossnar och faller till botten där de gräver ned sig i bottensedimentet. Efter en period på upp till 8 år, tills musslorna nått en storlek av ca 10-15 mm, kryper de upp och placerar de sig i filtreringsposition. Livslängden uppgår till 70–80 år i södra Sverige, och förmodligen betydligt över 100 år i landets norra delar. En åldersbestämd flodpärlmussla från Görjeån i Norrbotten var ca 280 år gammal. Spridningsförmågan hos flodpärlmussla är dåligt känd. De parasitiska glochidielarverna kan förmodligen sprida sig åtskilliga kilometer under den långa period de sitter fast på värdfiskarna. Undersökningar från Skottland har visat att flodpärlmusslor har förmågan att vandra åtskilliga meter under ett dygn. Erfarenheter från vattendrag där arten delvis slagits ut visar dock att mera långväga riktade förflyttningar av stora musslor är sällsynta.

I Lekhytteån förekommer flodpärlmusslan främst uppströms från Natura 2000-området. Ett fynd från 2015 visar dock att den förekommer i Lekeberga-Sälven även om den är sällsynt.

Bevarandemål

Flodpärlmusslan ska finnas i en livskraftig population inom Natura 2000-området. Det ska finnas inslag av musslor mindre än två centimeter som indikation på rekrytering i området. Vattnet i Lillsjöbäcken ska ha god kvalitet och genomströmning samt bottenar med sand, sten eller grus viktiga för musslornas möjlighet att andas och filtrera näring. Vattenföringen ska vara god. Kantzonen utmed vattendraget ska vara ekologiskt funktionell, vilket innebär att den ska skyddas mot övergödning, vattengrumling och fluktuerande temperaturer. Öringen, vars gälar mussellarverna parasiterar på, ska kunna reproducera sig i området utan begränsning av vandringshinder.

Negativ påverkan

- Brist på lämpliga bottnar. Många av de vattendrag där arten idag förekommer är reglerade, rensade eller kanaliserade.
- Reglering minskar vattenhastigheten och resulterar i ökad sedimentation i fördämda delar. I korttidsreglerade vattendrag uppkommer stora och onaturliga flödesvariationer. Flodpärlmusslan missgynnas genom försämrade strömningsförhållanden, minskad förekomst av värdfisk och minskad habitatkvalitet.
- Rensning leder till att musslor grävs bort samtidigt som det medför ökad sedimenttransport och minskad habitatvariation i vattendragen.
- Avverkning och borttagande av skuggande träd och buskar längs mindre vattendrag leder till kraftiga temperatursvängningar med höga maximitemperaturer. Minskad beskuggning leder ofta till ökad förekomst av makrofyter och därmed långsammare flöden och mera igenslamning. Körning i och vid vattendragen kan skada såväl musslor som dess livsmiljö samt bidra till ökad tillförsel av partiklar och försurande ämnen.
- Svaga värdfiskbestånd till följd av minskad habitatvariation, artificiella flöden och fragmentering/uppdelning av vattendragen.
- Försämrad vattenkvalitet till följd av utsläpp av bl.a. försurande och syretärande ämnen och bekämpningsmedel.
- Fragmentering i kombination med små delpopulationer. I många vattendrag är bestånden små och glesa samtidigt som det inte konstaterats förekomst av små musslor. Lokalt är bestånden så små att de riskerar att försvinna till följd av slumpfaktorer. Inte minst som fragmentering av vattendrag förhindrar spridning av såväl fisk som musslor uppströms.
- Vattenuttag för bevattning av jordbruksmark liksom dränering av jordbruks- och skogslandskapet leder till kraftigt varierande flöden med periodvis risk för låga syrgaskoncentrationer samt torrläggning av små vattendrag.
- Övergödning leder till ökad produktion av organiskt material, vilket bidrar till igenslamning och sänkta syrehalter till följd av ökad nedbrytning. Den största antropogena närsalttillförseln lokalt står jordbruk och avloppsanläggningar för.
- Förekomst av främmande fiskarter som amerikansk bäckröding och regnbåge är ett hot då de kan konkurrera ut naturligt förekommande öring- och laxbestånd och därigenom ha negativ inverkan på flodpärlmusslans reproduktion.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är inte gynnsamt. Arten hittades för första gången inom reservatet vid inventering 2015. Ingen föryngring förekommer i Lekhytteån.

1081 - Bredkantad dykare, *Dytiscus latissimus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Bredkantad dykare (tidigare bred gulbrämrad dykare) förekommer i oligotrofa-mesotrofa sjöar samt i djupare dammar och torvgravar. Den uppträder såväl i klarvattensjöar som i mera humösa vatten. Sjöarna ska ha tät strandvegetation samtidigt som det måste finnas stora vegetationsfria vattenpartier. Bredkantad dykare påträffas vanligtvis i de yttre delarna av strandvegetationen. Längs stränderna finns ofta täta bestånd av högväxta starrarter och sjöfräken. I södra Sverige hittar man den vanligtvis i oligotrofa sjöar, längre norrut ökar andelen fynd i mera näringsrika sjöar. Arten har påträffats i myrgölar, torvgravar och fiskdammar.

Bredkantad dykare har påträffats i Natura 2000-området.

Bevarandemål

Arten ska förekomma och reproducera sig i området.

Negativ påverkan

Enstaka populationer kan missgynnas eller slås ut av övergödning, igenfyllning av vattensamlingar och dränering/vattenuttag.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara gynnsamt.

1163 - Stensimpa, Cottus gobio

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Stensimpa förekommer i många olika typer av sötvattenmiljöer med renspolad botten, från grunda brackvattensmiljöer till små bäckar. Arten är vanligast sträckor med strömmande vatten som har steniga och grusiga bottnar, men den går att hitta såväl på blockrika bottnar som rena sandbottnar. Leken sker under försommaren, från slutet av april längst i söder till juni i norr. Hannarna hävdar revir kring en hålighet de har grävt ut under en sten och de vaktar den befruktade rommen tills den kläcks.

Bevarandemål

Det ska finnas stensimpa i området.

Negativ påverkan

- Förekomst av vandringshinder i vattendragen hindrar spridning uppströms.
- I korttidsreglerade vattendrag uppkommer stora och onaturliga flödesvariationer som leder till instabila bottenförhållanden.
- Rensning av vattendrag leder till att stora mängder lämpliga bottnar grävs bort samt ökad sedimenttransport och minskad habitatvariation.
- Avverkning och borttagande av skuggande träd och buskar längs mindre vattendrag leder till kraftiga temperatursvängningar med höga maximitemperaturer och ökad risk för igenväxning.
- Lokala populationer hotas på sikt av försämrade syreförhållanden i bottnarna.
- Försämrad vattenkvalitet till följd av utsläpp av försurande, syretärande och gödande ämnen.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gynnsamt. Stensimpa bedöms som livskraftig i både Sverige och Europa. På lokalen har stensimpa konstaterats både i Garphytteån och Lekhytteån vid varje elfiske som utförts inom miljöövervakningen. Senaste elfisket utfördes 2012.

1166 - Större vattensalamander, *Triturus cristatus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Större vattensalamander leker på våren i små till medelstora, permanenta vattensamlingar, som kan vara gårds- och branddammar, grusgropar, lertäkter, naturliga kärr, hållkar, avsnörda kustvikar eller skogstjärnar. Det är ovanligt att vattnen är mindre än 10 meter i diameter och grundare än 0,5 meter. Att vattnet är permanent är viktigt för den långa larvutvecklingen. Större vattensalamander är snäv i val av lekmiljö. Ofta finner man den i dammar utan att reproduktion förekommer där. Dessa lokaler verkar endast användas som tillfälliga rastlokaler. Lekvattnen bör vara fisk- och kräftfria eftersom larverna är utsatta för en kraftig predation från dessa djurgrupper. Frånvaron av fisk innebär också att det finns ett rikt utbud av lämplig föda (evertebrater). Flertalet av de svenska lekvattnen har hög mångfald av ryggradslösa djur och ofta även av vattenväxter som t.ex. olika arter av nate och igelknopp. Lekvattnen bör vara solbelysta så att de blir isfria tidigt på våren och håller en hög temperatur långt in på hösten. Med undantag för lek- och larvperioden lever större vattensalamander på land, där den tycks ha mycket specifika val av miljö. Djuren håller till under murkna trädstammar och stubbar, i smågnagargångar, under mossbeklädda stenar och i blockterräng, vanligen i fuktig huvudsakligen lövdominerad skog, men påträffas sällsynt även på öppen mark som t.ex. i fuktiga hagar med högvuxet gräs eller på vägar under vandring.

I Natura 2000-området har fem småvatten inventerats (se figur 1). De s.k. korvsjöarna är lämpliga för artens lek. I ett av dessa finns en livskraftig population av större vattensalamander. Reproduktion har konstaterats i denna korvsjö, men populationens storlek är inte känd. Kontinuerliga översvämningar och årnas ändrade lopp gör att här finns flera successioner av småvatten. Det kuperade landskapet utgör tillsammans med lövskog och död ved, stenrosen etc. i betesmarken ett bra landhabitat.

Bevarandemål

En livskraftig population ska finnas inom området. Antalet fisktomma lämpliga lekvatten för större vattensalamander ska vara minst fyra i området. Det ska finnas lämplig landmiljö med död ved i dammens/dammarnas närmaste omgivning. Det ska finnas minst 0,2 ha äldre lövskog inom 1 kilometers avstånd från lekvatten för större vattensalamander.

Negativ påverkan

- Habitatförstöring genom ändrad hydrologi. Många leklokaler försvinner genom igenläggning av dammar, dikning och dränering.
- Arten är känslig för avverkning av gammal lövdominerad skog i nära anslutning till området.
- Övergödning kan bidra till perioder av syrebrist vilket har en negativ inverkan för överlevnaden av ägg och larver.
- Inplantering av fisk och kräftor medför starkt försämrade nyrekrytering.
- Igenväxning runt annars lämpliga lekvatten medför bl.a. beskuggning som fördröjer eller omintetgör överlevnadsmöjligheterna för larverna.
- Dålig hävd av betesmarken leder till igenväxning och därmed sämre ljusförhållanden.
- Habitatbrist och fragmentering är ett problem då arten har en begränsad spridningsförmåga. Goda förutsättningar för långsiktig överlevnad nås först vid dammtätheter närmare 4 dammar/km². Mycket pekar på att den större vattensalamandern kräver fungerande metapopulationsdynamik för långsiktig överlevnad i ett givet område.

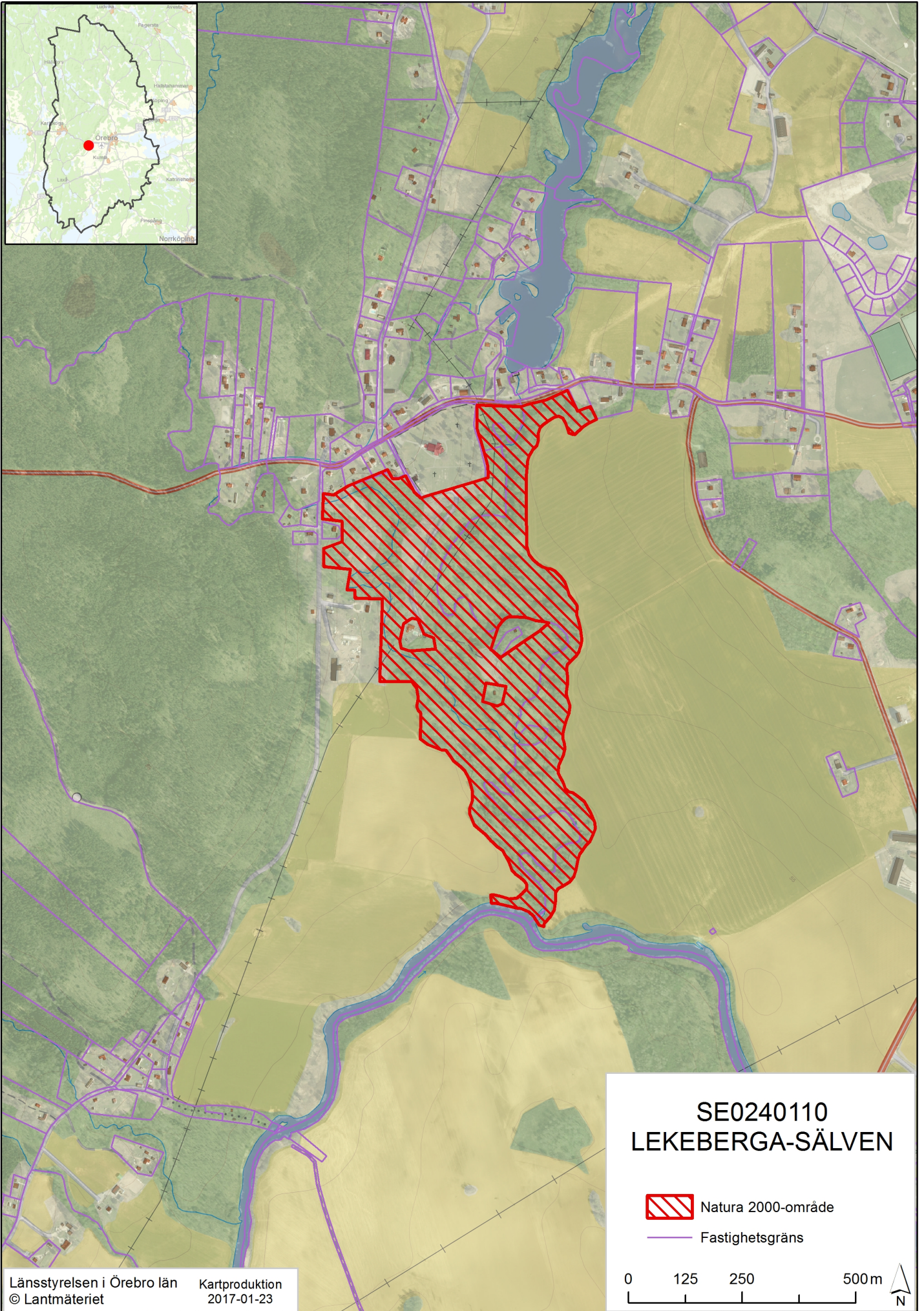
Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms som ogynnsamt. Förekomsten är isolerad. Det är mer än 500 m till närmast kända förekomst av större vattensalamander. Senaste rapporterade fyndet är från 2002. Då fanns både vuxna individer och larver i området. Någon riktad inventering av arten har inte gjorts sedan dess.

Dokumentation

- Artportalen, ArtDatabanken SLU (www.artportalen.se)
- Furuholm, Karlsson och Nettebladt. 1974. Översiktlig naturvårdsinventering av Örebro kommun, område 105. Utförd i fält 1973. Länsstyrelsen i Örebro län.
- Gustafson, D. & Malmgren, J. 1999. Långsiktigt bevarande av den större vattensalamandern, *Triturus cristatus* (Salamandriae). Örebro universitet.
- Gustafson, D. & Malmgren, J. 2002. Inventering och övervakning av större vattensalamander, *Triturus cristatus*. Örebro universitet, Länsstyrelsen i Örebro, Publ. nr 2002:2
- Gustafson, D. & Malmgren, J.C. 2002. Inventering och övervakning av större vattensalamander (*Triturus cristatus*). Örebro universitet och Länsstyrelsen i Örebro län, Rapport 2002:02.
- Gustafson, D., Hellberg, E., Andersen, A. & Malmgren, J. C. 2003. Större vattensalamander (*Triturus cristatus*) i tio Natura 2000-områden i Örebro län: Test och utvärdering av övervakningsmetodik 2002. Länsstyrelsen i Örebro län, publ nr 2003:25.
- Hallin, G. 1995. Ängs och hagmarker i Örebro län. Södra delen. Länsstyrelsen i Örebro län. Miljöenheten. Publikationsnr 1995:14.
- Hellberg, E., Gustafson, D., Rygne H. och Malmgren, J.C. 2004. Större vattensalamander (*Triturus cristatus*) i Örebro län: Inventering 2003 och sammanställning av kända lokaler 1989-2003. Länsstyrelsen i Örebro län, Naturvård, publ.nr 2003: 26.
- Holm, A. 1972. Naturvårdsinventering av Hidingeområdet i Örebro kommun. Länsstyrelsen i Örebro län.
- Jordbruksverket. 2002-2004. Inventering av värdefulla ängs- och betesmarker. Jordbruksverkets databas TUVA och GiS-skikt.
- Länsstyrelsen i Örebro län. 1974. Skötselplan för naturreservatet Lekeberga-Sälven.
- Länsstyrelsen i Örebro län. 1984. Naturvårdsöversikt Örebro län, område T 114 Örebro. Publ. nr 1984:5.
- Länsstyrelsen i Örebro län. 1995. Inventering av ängs- och hagmarker i Örebro län, norra delen, objekt 80:30. Publ. nr 1995:15.
- Länsstyrelsen i Örebro län. 2000. Två åtgärdsplaner enligt miljö- och landskapsbyggsprogrammets miljöersättning för betesmarker. Gäller 2001-2005. Brukare T 1855 och T 3611.
- Länsstyrelsen i Örebro län. 2000. Skötselplan för naturreservatet Lekeberga - Sälven.
- Länsstyrelsen i Örebro län. 2005. Basinventering av Natura 2000-områden i T-län 2004-05, objekt SE0240112.
- Malmgren, J.C. 1996. Större vattensalamander i Örebro län. Länsstyrelsen i Örebro län, Naturvård. Publ.nr 1996: 4.
- Malmgren, J.C. 2002. Handlingsprogram för populationsförflyttning (translokation) av större vattensalamander. Institutionen för naturvetenskap, Örebro universitet.

Översiktskarta

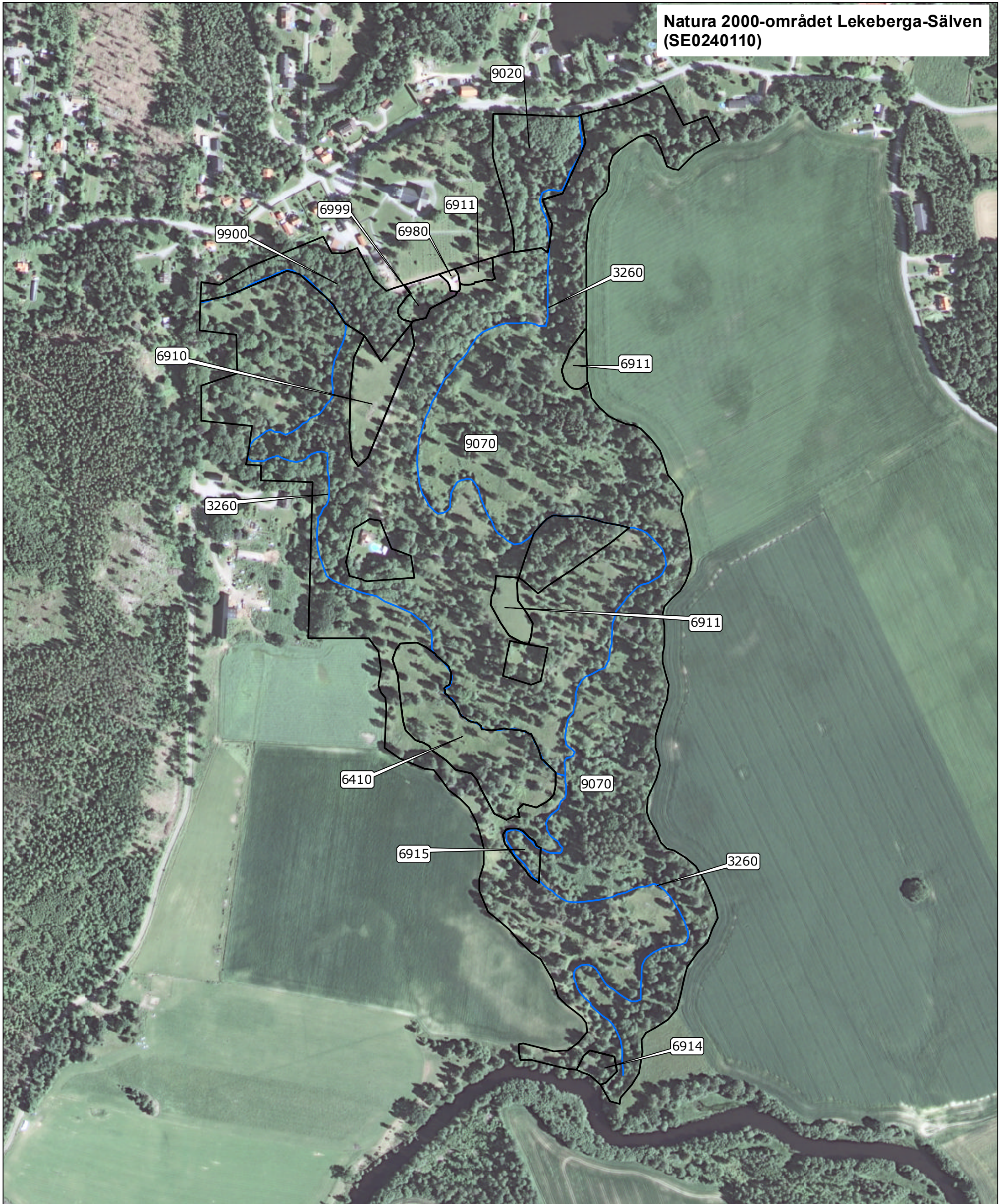
SE0240110
LEKEBERGA-SÄLVEN

 Natura 2000-område

 Fastighetsgräns

0 125 250 500m

Teckenförklaring

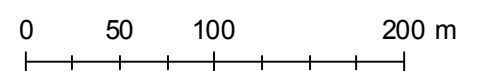
- Naturtyper
- Vattendrag

Natura 2000-naturtyper (yta totalt, ha)

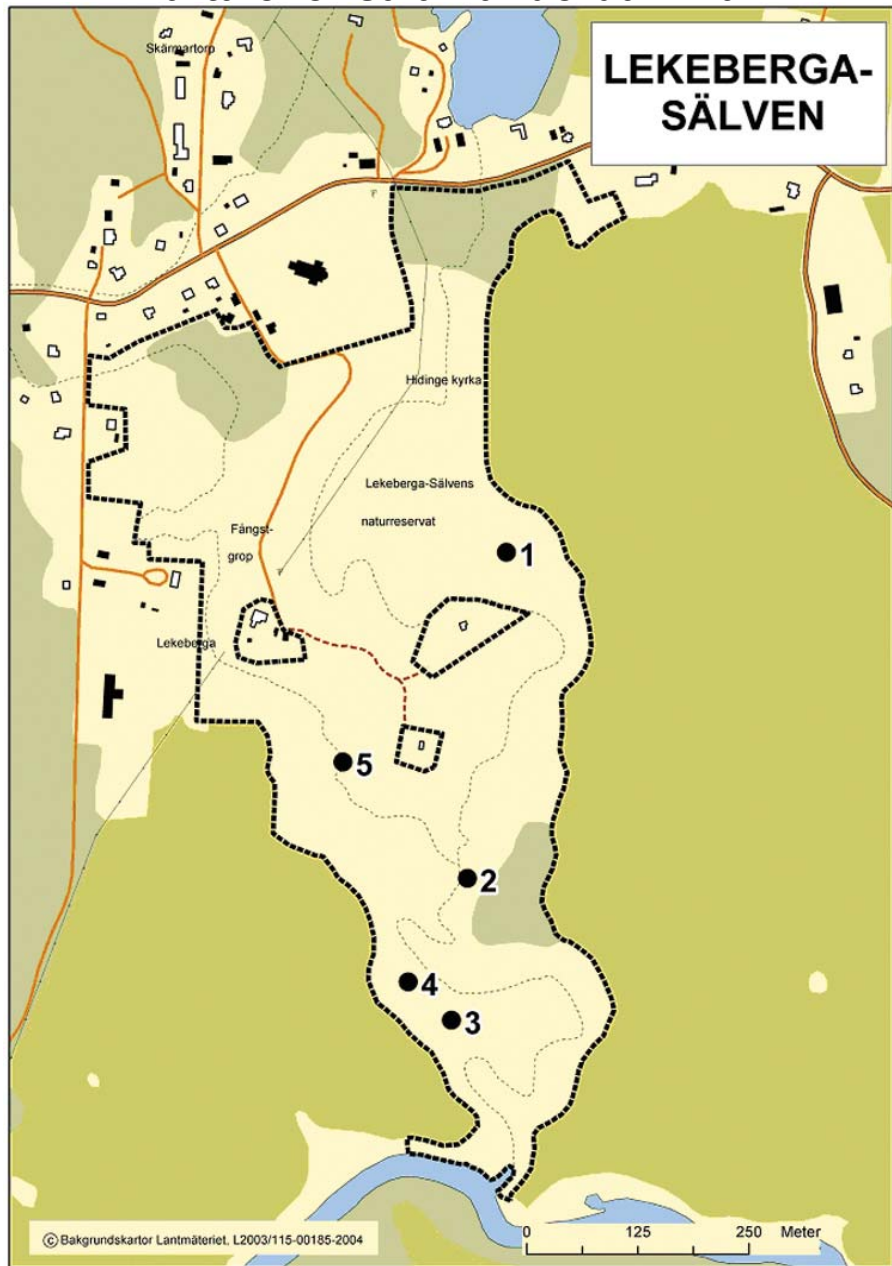
- 3260 Mindre vattendrag (0,47)
- 6410 Fuktängar (1,57)
- 9020 Nordlig ädellövskog (1,16)
- 9070 Trädklädd betesmark (26,64)

Övriga naturtyper (yta totalt, ha)

- 6910 Öppen kultiverad gräsmark (0,62)
- 6911 Öppen kultiverad betesmark (0,46)
- 6914 Trädbärande kultiverad slättermark (0,12)
- 6915 Fuktäng (0,15)
- 6980 Parkeringsplats (0,04)
- 6999 Exploaterad mark ickenatura-naturtyp (0,21)
- 9900 Ickenatura-skog (1,11)

Karta över salamanderdammar

Länsstyrelsen
Örebro län

Länsstyrelsen i Örebro län
Stortorget 22, 701 86 Örebro
010-224 80 00
orebro@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/orebro